

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิด	ส่องดวงจิตสะท้อนจินตวิไลให้
ปรากฏเห็นมีอิทธิพลต่อผู้ใช้	ภาษากับความคิดได้ร่วมพัฒนา
ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิด	แทนดวงจิตสัมพันธ์กันแน่นหนา
ตา หู ลิ้น จมูก ใจ และกายา	สัมผัสสพบันดาลเริ่มการคิด
ด้วยบังเกิด มโนภาพ ในสมอง	สานสอดคล้องประสพการณ์เคิมสนิท
สร้างมโนภาพใหม่ใช้เพ่งพิศ	รับ เรียน รู้ ชูชีวิต แปรเปลี่ยนไป
เป็นภาษาจัดลำดับความสัมพันธ์	ต่อเนื่องกันเข้าระบบสวดไส
เก็บสะสมสรรค์สื่อสารความเข้าใจ	กระบวนการคิดเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

บทหรือกรอบเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการคิด ของสุปราณี พัดทอง (2543, หน้า 3) แสดงให้เห็นว่า ภาษาเป็นศิลปะที่ถ่ายทอดอารมณ์ ช่วยพัฒนาความคิดของบุคคลให้กว้างไกล ทั้งความคิดในจินตนาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ภาษายังมีความสำคัญ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์มาก เพราะมนุษย์ใช้ภาษาในการสื่อความหมายติดต่อทำความเข้าใจกันระหว่างคนในสังคม เพื่อจะได้มีความเข้าใจตรงกัน การเรียนรู้ภาษาเป็นเรื่องของทักษะที่ต้องอาศัยการฝึกฝนอยู่เสมอ ทักษะทางภาษาตามลักษณะการสื่อสารแบ่งออกได้เป็น 2 ภาค คือ ภาครับ ได้แก่ ทักษะการฟังและทักษะการอ่าน ภาคแสดง ได้แก่ ทักษะการพูดและทักษะการเขียน ในบรรดาทักษะทั้ง 4 ด้านนี้ ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นยิ่ง เพราะการเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกของตนเองออกมาให้ผู้อ่านได้เข้าใจ เป็นเสมือนเครื่องมือที่ใช้แทนภาษาพูดในการถ่ายทอดคำพูดออกมาเป็นเป็นตัวหนังสือ การเขียนจึงเป็นการสื่อความหมายที่แสดงออกมาเป็นตัวหนังสือ และเป็นหลักฐานที่ปรากฏได้เด่นชัดกว่าทักษะอื่น

ทักษะการเขียนเป็น ทักษะที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ให้ผู้อ่านได้รับรู้และเข้าใจ ออกมาเป็นตัวหนังสือ อย่างมีจุดมุ่งหมาย แทนการถ่ายทอดโดยใช้คำพูด สอดคล้องกับคำกล่าวของ

นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ (2529, หน้า 95) ที่ว่า การเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกของตนออกมาเป็นตัวอักษร เพื่อให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้และเข้าใจ การเขียนนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเป็นนักปราชญ์ เพราะการเขียนเป็นผลรวมของการพูด การอ่าน การฟังและการคิด ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของประภาศรี สีหอำไพ (2524, หน้า 340) ที่ว่า การเขียนเป็นการสังเคราะห์ สิ่งที่เราเรียนรู้มาใช้สร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนเอง เพื่อถ่ายทอดให้ผู้อื่นรู้ จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่า สิ่งสำคัญที่สุดในการเขียนคือ ความคิด เพราะความคิดเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการเขียน ดังนั้นในการเขียนผู้เขียนจะต้องฝึกและรู้จักใช้ความคิด รู้จักจัดลำดับความสำคัญของข้อคิด และเรียบเรียงออกมาเป็นเรื่องราวที่สื่อความหมายได้ตรงกันทั้งผู้เขียนและผู้อ่าน ดังคำกล่าวของหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2520, หน้า 5) ที่ว่า ลำดับขั้นของการเขียนเริ่มด้วยการใช้ความคิด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของกาญจนา นาคสกุลและคณะ (2524, หน้า 12) ที่ว่าทักษะการเขียนจะต้องสัมพันธ์กับทักษะการคิด เพราะถ้าปราศจากการคิดก็เขียนไม่ได้

การพัฒนาทักษะการเขียนจึงควรพัฒนาควบคู่ไปกับทักษะการคิด เพราะการเขียนจะช่วยให้เด็กได้แสดงความคิดอย่างเสรี สามารถจินตนาการ และใช้ภาษาติดต่อสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ในเวลาต่อมา การเขียนจึงมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางความคิด ด้วยการฝึกฝนให้รู้จักการแก้ปัญหาจากบทเรียน มีเจตคติที่ดี และมีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นออกมาเป็นตัวอักษรให้ผู้อ่านเข้าใจตามที่ตนประสงค์ ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะคอยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดจินตนาการ โดยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีความสุขสบายใจ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ เพราะประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533, หน้า 13) จึงได้ให้ความสำคัญต่อทักษะการเขียนกับทักษะการคิด โดยกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรการเขียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไว้ว่า ให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารทั้งการรับรู้และการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดได้อย่างเสรีและเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ ตลอดจนสามารถนำการเขียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ปัจจุบันการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ได้เข้ามามีบทบาทต่อการศึกษามากยิ่งขึ้นเนื่องจากการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะพื้นฐานที่ช่วยให้ครูรู้จักเด็ก และเป็นทักษะที่ช่วยให้เด็กมีโอกาสดูที่แสดงออกทางความคิดได้อย่างอิสระ ทำให้เด็กเป็นคนกล้าแสดงออก ดังนั้นสิ่งที่เด็กเขียนออกมาจึงอาจจะมีแง่มุมที่แปลกใหม่น่าสนใจและไม่ซ้ำแบบใครดังที่นิจ จันทรมล (2535, หน้า 1) และพิสมัย อำไพพันธุ์ (2537, หน้า 3-4) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า การเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์มีคุณค่าต่อครูและนักเรียนในแง่ที่เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิด ความเข้าใจ และปฏิบัติต่อยุติธรรม

ที่ได้พบเห็นด้วยการเขียนอย่างอิสระ สามารถเชื่อมโยงเรียงลำดับความคิดให้เป็นถ้อยคำที่สละสลวย เขียนได้หลายแง่มุม แปลก ไม่ซ้ำแบบใคร นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูเข้าใจประสบการณ์และความแตกต่างของเด็กแต่ละคนอีกด้วย

การเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ เป็นงานศิลปะจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่ง ประชุมพร หนูทอง (2527, หน้า 1) กล่าวว่า บุคคลใดมีความคิดสร้างสรรค์สูงก็สามารถเขียนสิ่งที่แปลกใหม่ได้ แสดงว่า การเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ไม่ใช่งานที่ยากเกินความสามารถที่จะทำได้ หากบุคคลนั้นมีความคิดสร้างสรรค์

Storm (1974, p. 147) ได้กล่าวเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ทุกคนต่างมีศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์ แต่อาจมีปริมาณต่างกัน ถ้าหากได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มศักยภาพก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนาขึ้นได้ ในทำนองเดียวกันจากการศึกษาพัฒนาการเด็กในวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากผลงานวิจัยของนักการศึกษาและงานวิจัยต่าง ๆ เช่น Colvin and Mayer, Simpson Bakan, Kirkpatrick Wilt, Minnesota Studies, Torrance, Weideman และ Sullivan (อ้างใน อารี รังสินนท์, 2532, หน้า 47 – 51) แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะลดลงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถ้าไม่ได้รับการกระตุ้นอย่างเพียงพอ

การที่จะฝึกให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยสำนวนภาษาที่ไพเราะ สละสลวย ถูกต้อง เหมาะสมกับข้อความและเรื่องราวนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างยาก สอดคล้องกับคำกล่าวของสุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม (2523, หน้า 3) ที่ว่า หน้าที่ของครูในด้านการปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนโดยเฉพาะด้านทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก

ถึงแม้ว่าจะมีหลักสูตรกำหนดให้สอนเขียนเชิงสร้างสรรค์กันตั้งแต่ระดับประถมศึกษา แต่จากการศึกษาสภาพของการสอนในปัจจุบันพบว่า ยังไม่ได้ส่งเสริมให้เด็กคิดเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะเป็นการสอนแบบบรรยาย หรือบางครั้งก็บอกคำตอบให้นักเรียนเสียเลย นักเรียนยังไม่ทันคิดก็ทราบคำตอบ นักเรียนจึงจำคำตอบไปโดยไม่ทราบเหตุผลว่า ได้อย่างไร แต่ในการเขียนนั้น นักเรียนจะต้องนำความรู้ ความสามารถหลาย ๆ ด้านมาผสมผสานกัน ต้องรู้จักอ่านและฟังมาก ประการสำคัญคือ รู้จักที่จะลำดับความคิดและความรู้ให้ต่อเนื่องกัน มีเหตุผล ซึ่งไม่ใช่เป็นของง่าย จึงเป็นเหตุให้ตัวนักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย จนขาดแรงจูงใจในการเขียน ทำให้เห็นว่า การเขียนเป็นเรื่องยาก ไม่ทราบว่าเขียนอะไร ขาดความมั่นใจในความรู้ ความคิด ไม่กล้าแสดงออก ไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด หรือลำดับความคิดออกมาเป็นข้อความที่ไพเราะสละสลวยด้วยถ้อยคำสำนวนภาษาให้เหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตนเองต้องการได้ เพราะไม่ได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมอย่างจริงจังจากครูผู้สอน ดังที่ นิพนธ์ ทวีกาญจน์ (2529, หน้า 66-67) ได้

สรุปว่า การเรียนการสอนในห้องเรียน ทักษะทางความคิดเป็นทักษะที่ครูไม่ได้ให้ความสำคัญเลย ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมเกือบตลอดเวลา พฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนเกือบไม่มี จึงเป็นผลให้เด็กขาดการพัฒนาในด้านความคิดสร้างสรรค์

จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะต้องหาสิ่งเร้าหรือสื่อการสอนที่เหมาะสมมากระตุ้นให้เด็กรับรู้แล้วเกิดอารมณ์ความรู้สึก เกิดจินตนาการ เกิดความคิด พร้อมทั้งรวบรวมความคิดเหล่านั้นให้เข้ารูปเข้ารอย ถ่ายทอดออกมาเป็นภาษา สื่อการเรียนการสอนที่ครูจะนำมาใช้เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการ เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีหลายวิธี แต่วิธีการหนึ่งที่น่าสนใจที่สามารถนำมาใช้ฝึกฝน และช่วยให้เด็กมีโอกาสใช้จินตนาการ ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ ในการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพ อย่างหนึ่ง คือ การใช้แบบฝึก ดังที่ วรรณา เครื่องนิยม (2531, หน้า 43) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึก สรุปได้ว่า แบบฝึกเป็นเครื่องมือที่จำเป็นต่อการฝึกทักษะทางภาษาของนักเรียน เป็นประโยชน์สำหรับครูในการสอน ทำให้ทราบพัฒนาการทักษะการเขียน สามารถเห็นข้อบกพร่องเพื่อที่จะหาทางแก้ไขปรับปรุงได้ทันที ทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน และประภัสสร โพธิจักร (2532, หน้า 43) กล่าวว่า แบบฝึกช่วยพัฒนานักเรียนในด้านทักษะต่าง ๆ พัฒนาความคิด ตรวจสอบความถูกต้อง การใช้แบบฝึกจึงเป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่ครูสามารถนำไปใช้ประกอบกิจกรรมการสอนได้เป็นอย่างดี

จากปัญหา และแนวคิดดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักดีว่า ความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นสิ่งสูงค่าและมีอยู่แล้วในตัวเด็กทุกคน เป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องคิดหาวิธีการสอนและสร้างบรรยากาศเพื่อเร้าให้เด็กแสดงความสามารถเชิงสร้างสรรค์เฉพาะตัวออกมาให้ได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการสอนเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ โดยอาศัยทฤษฎีความคิดของ Guilford เป็นหลัก เพื่อช่วยพัฒนาด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเขียนได้อย่างต่อเนื่อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ และแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์

สมมติฐานของการวิจัย

1. แบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นนี้ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน หลังได้รับการสอน โดยใช้แบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนได้รับการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทองสวัสดิ์วิทยาคาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 4 ห้องเรียน
2. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่
แบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่
 - ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
 - ความคิดเห็นต่อการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ และต่อแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความเรียงเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง งานเขียนประเภทร้อยแก้วที่ผู้เขียนแสดงความรู้สึคนึกคิด และจินตนาการออกมาอย่างมีแนวคิดแปลกใหม่ น่าสนใจ และมีคุณค่า

แบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง แบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์ทางภาษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีความคิดคอนเนกชั่นของ Guilford เป็นหลัก ในการใช้คำถามกระตุ้นและช่วยให้ตอบ เราให้นักเรียนคิดและแสดงออกมาในรูปของคำ วลี และประโยค

ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หมายถึง คุณภาพของแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยกำหนดให้

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของคำตอบในการทำแบบฝึก
การคิดของนักเรียน

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของแบบทดสอบที่นักเรียน
ทำได้หลังจากเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้
จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้อง จะได้นำไปใช้ในการปรับปรุงการสอน
การเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
2. เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาตอนต้น
ในการสอนพื้นฐานการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น